

Mirna Dragaš

Univerzitet: Sarajevska škola za nauku i tehnologiju

Odsjek: Političke nauke i međunarodni odnosi

mirna.dragas@gmail.com

ATREVIDO

Zovem se Atrevideo i živim ispod zemlje. Ne, ne, nisam mrtav – znam da ljudi imaju taj neobičan običaj da kopaju bliske nakon što preminu. To nije moj slučaj – ja sam ovdje od rođenja i živ sam i zdrav tu. Lijepo mi je.

Naime, tu ispod zemlje odrastao sam s ocem koji je dom izgradio kako bi nas zaštitio od nedaća nadzemnog svijeta. Budući da sam ovdje došao netom nakon rođenja, uopšte ne poznajem nadzemni svijet i ne sjećam ga se. Ipak, otac mi je pričao mnogo. Rekao mi je da se ponekad dešavaju poplave i požari zbog kojih ljudi ostaju bez domova. Rekao mi je da je nadzemni svijet podijeljen u države i da se često desi da se vođa jedne države naljuti na nekog drugog vođu i da onda ljudi oružjem jurišaju jedni na druge i da takvi sukobi traju nekad kratko, ali češće ne. To također ljudsku vrstu košta života, krovova nad glavom, hrane, slobode i mnogih drugih korisnih stvari. Pričao mi je kako čak i kad se veliki ratovi ne dešavaju, kad se živi u miru, ljudi ponekad rade po cijele dane i mrze svoje poslove, ali i dalje ne mogu sebi priuštiti ljepši život. Znam sve i o pljačkama, ubistvima, otmicama, silovanjima. Ipak, moj otac kaže da je za svog života u nadzemnom svijetu najviše patio zbog tuđe zavisti, mržnje, pakosti, zla i nedostatka empatije. Razumljivo je da budući da se osim svog oca nisam nikada susreo s drugim ljudskim bićem, teško mi je bilo pojmiti ijednu od ovih

stvari. Kako bih ih razumio i ostao pri uvjerenju da nigdje nije kao ispod zemlje, otac mi je dao da čitam knjige iz njegove velike biblioteke koja je u našem podzemnom domu zauzimala daleko najviše prostora. Knjige su bile među rijetkim pojavama nadzemnog svijeta koje je moj otac volio.

Bio je književnik kada je bio mlad. Isprva je pisao malo, priče i pjesme koje bi objavljivao u časopisima. Nekad bi ih čitao pred oduševljenim ali malim publikama. Njegove usporedbe su ih nasmijavale, njegove metafore veselile, a mudre rečenice bi ih potakle na razmišljanje.

Nakon brzog i nikad preispitanog uspjeha njegove kratke proze i poezije, otac se odlučio na veliki korak. Velik, ali logičan – roman. Mnoge je dane i noći proveo sa svojim likovima. Gdje će se sresti? Šta će se među njima desiti? Odakle dolaze? Šta nam poručuju? Nakon godine dana mukotrpnog pisanja, roman prvi-jenac mog oca ugledao je svjetlo dana. Otac je mnogo razmišljanja posvetio kvaliteti svog djela. Svu svoju energiju, brigu i znanje uložio je u njega – bio mu je kao sin prije sina. Ipak, događaji koji su uslijedili pokazali su da je očev prvi roman bio mrtvorodjenče.

Nakon kratkog perioda u kojem je bio sasvim neopažen, uslijedile su prve, iznimno negativne kritike. Epiteti kojima je očevo djelo opisano bili su razni ali nikad laskavi. „Pretenciozno“, „nemaštovito“, „nejasno“ bili su među najčešće korištenim. Dobio je nekoliko „već viđenih“, „trećerazrednih“ i „amaterskih“.

„Katastrofalno“ je ipak presudilo – otac je odlučio da život na zemlji više nije vrijedan muke. Sav taj trud i rad naišao je na opšte neodobravanje. Ipak, sam život je za oca bio previše važan da se odbaci, a tu sam bio i nedavno rođeni ja. Tako da je odlučio da nastavi da živi, ali gdje nema drugih ljudi. Nakon vaganja raznih ideja (govora je bilo o običnom životu u šumi, ali ipak nismo našli nijednu potpuno nenaseljenu i dovoljno daleku od civilizacije. A otac je osim averzije prema ljudima imao i gadnu alergiju na

polen, što je šumu učinilo potpuno neprihvatljivim habitatom za nas), preselili smo se ispod zemlje.

Tu sam rastao sretan i pošteđen sve patnje ovog svijeta na čemu ću ocu biti zauvijek zahvalan. Dani su mi prolazili u čitanju i razgovorima s ocem. Nisam patio od suvišnih potreba, imao sam samo one osnovne, fizičke. Također život nisam provodio u potrazi za smislom, kao što mi je otac govorio da ljudi rade. Bilo mu je to neshvatljivo, jer, kako je pripovijedao nekad, sjedeći prekrize-nih nogu na panju kojeg je dovukao s površine zemlje, ljudi su svi dijelili jednu osobinu – životi koje su se trudili ispuniti smislom kad-tad su se okončavali.

Koliko god se trudio da se odvoji od ljudskog roda i s njim prereže sve duhovne veze, i njegovo je tijelo dijelilo tu biološku falinku *homo sapiensa* – otac je nedavno umro. Bio je jako star i posljednje dane života proveo je kao i sve dosada, čitajući već pročitane knjige i pričajući sa mnom. „Zapamti, Atrevido, nigdje nije kao pod zemljom!“, govorio je i pred sam kraj.

Da, zaboravio sam spomenuti mnogo važnu stvar koja je zapravo u samom korijenu ove priče. Otac je vrlo pametno smislio naš odlazak pod zemlju. Prije nego što će se povući, svom je dugogodišnjem poznaniku (otac nije vjerovao u prijatelje) ostavio svu svoju ušteđevinu, misleći kako nam novac neće trebati u novom domu. Gliste, razmišljao je, teško da imaju ikakvu razmjensku vrijednost. Za novac koji je poznanik od povjerenja dobio, svaki dan bi nam dostavljao hranu i vodu. Izbušili smo rupu u krovu dovoljno široku da kroz nju prođe ruka s paketićem. Tako je i bilo. Svaki dan bi kroz rupu provirila ruka, mi bismo uzeli paket. Međutim, prije 3 dana, ruka se prestala pojavljivati.

Prvi dan nije mi to zasmatalo, nisam bio previše gladan a i ostalo je nešto od prethodnog dana. Drugi dan već sam bio malo zabrinut i mnogo gladan. Zabavio sam misli čitajući neku enciklopediju i utonuo u san. Danas je treći dan bez hrane i razmi-

šljao sam da poduzmem nešto po tom pitanju.

Prva misao koja mi je prošla kroz glavu je da sam čitao u nekim od očevih enciklopedija da se u određenim krajevima svijeta ljudi ponekad hrane insektima. Insekti, pa naravno. Ako nečeg ima pod zemljom, to su kukci. Ipak, koliko hranjivih kalorija se moglo naći u tri k tome i neukusne gusjenice?

Dan je bio četvrti a glad na vrhuncu. Počeo sam dobijati čudne ideje, gotovo halucinacije – šta ako raširim rupu kroz koju je dolazila hrana i kroz nju izađem na površinu? Na zemlju, da tamo tražim hranu? Ne, ne mogu. Stomak mi je krčao glasno, kao da mi govori: izaadi, izaadiiii!

Pogledao sam prema rupi i kroz nju vidio malo plavetnila. Valjda je to bilo nebo, ono iz kojeg se prolome kiše pa ljudi stradavaju u poplavama.

Opet sam razmišljao o izlasku, i što mi je glad više pjevala iz crijeva, to su me misli o nadzemnom svijetu morale više. Znam da na drveću rastu jabuke i kruške, da šumama trče slasni zečevi, da bih mogao utoliti glad i uz malo zarađenog novca. Ipak, sjetio sam se svih očevih priča. Šta ako izađem i neko me napadne? Pretuče me, otme mi nešto? Šta ako je napolju rat i poginem u bici koja nikako nije moja? Šta ako se odlučim vratiti u rupu ali već sam odlutao predaleko i ne budem se znao vratiti? I onda bih, vjerovatno, pitao za neki orijentir ali ljudi su, znam, pakosni i zli, i nikog ne bi bilo briga, niko ne bi zastao da mi pomogne. Strah je bio veći od gladi.

Dani su prolazili a ja bih tu i tamo pojeo kojeg kukca koji nije bio dovoljan da me zasiti. Čitao sam mnogo da skrenem misli s brujanja stomaka. Ponekad sam skakao u mjestu samo da prekratim vrijeme. Nakon sedam gladnih dana nisam više imao snage za to.

Tu i tamo bih opet pomislio na izlazak na zemlju. Topao zrak je dopirao kroz rupu prema zemlji, pa sam shvatio da je gore ljeto i da su možda plodovi prirode u punom cvatu. Da li u blizini ima

neki voćnjak, vrt? Maštao sam o slatkim sokovima prirode toliko da sam ih gotovo osjećao na jeziku. Ipak nisam smio izaći pa sam se zadovoljio tom iluzijom ukusa.

Nakon petnaest dana, nisam se više mogao pomaći. Ležao sam tik ispod rupe, neprestano pomišljajući na izlazak. Promatrao sam kako se svjetlost pojavljuje, dugo prodire kroz rupu u zemlji. Bilo je ljeto i sunce mi je sijalo u lice dugo, a kad bi se povuklo i dalje je bilo toplo. Kroz rupu sam vidio i sjajne mrljice na nebu. To mora da su zvijezde, mislio sam. Otac nikad ništa loše nije rekao o zvijezdama – možda je pri šetnji zemljom ipak bilo nečeg bezopasnog i lijepog da se vidi.

Skupio bih snage, razmišljao sam, digao bih se na noge i uspeo gore. Moje tijelo je za to imalo još malo snage, ali um nije. Morile su me misli o nadzemaljskim nevoljama. Morio me strah od toga šta bi moglo biti. Glad je u redu, mislio sam. Nigdje nije kao pod zemljom, odzvanjale su mi u glavi očeve riječi. Zvijezde su možda lijepe, ali zemlja je sigurna.

Do dvadeset petog dana gladi, većinom sam bio u nekom stanju između sna i potpune nesvijesti. Udovi su mi bili teški, san je bio bez snova, osim ponekog prikazanja oca kako mi priča o svijetu. Vidio sam ga kako mi, sjedeći na svom panju, objašnjava odakle mi ime Atrevido – na jeziku zemlje Španije značilo je: onaj koji se usuđuje, hrabar, neustrašiv.

Dok su mi se oči sklapale, vjerovatno bez namjere da opet gledaju, razmišljao sam o tome mnogo. Zaboljelo me nešto ali mislim da krivac nije bila glad. Zvijezde su možda lijepe, ali zemlja je sigurna, ponavljao sam kao mantru dok mi je pluća napuštao zadnji zrak.